

Eiropas Savienība virzās uz iepakojuma marķējuma standartizāciju – ko tas nozīmē praksē?

Avots: *Forest.fi*

Ja regulas ieviešana noritēs saskaņā ar plānu, visā Eiropas Savienībā iepakojuma marķējums ar obligātajām pārstrādes norādēm tiks ieviests līdz 2028. gada 12. augustam.

Visā Eiropas Savienībā iepakojuma marķējums un pārstrādes sistēmas ievērojami atšķiras. Jauno noteikumu mērķis ir standartizēt iepakojuma marķējumu, lai patērētājiem būtu vieglāk pareizi šķirot atkritumus. Pašlaik vienāda veida iepakojumu atkarībā no Eiropas Savienības dalībvalsts var pat šķirot dažādās atkritumu tvertnēs, radot problēmas produktu ražotājiem. Daudzas valstis šobrīd izmanto savus pārstrādes simbolus un norādījumus.

“Šie obligātie marķējumi traucē Eiropas iekšējam tirgum, jo starptautiskajiem iepakojumiem ir jāpievieno marķējumi no dažādām valstīm,” skaidro iepakojuma eksperte Heli Nīkenena no *Sense n Insight*. Pēc ekspertes teiktā, simbolu un norādījumu skaits ir pieaudzis tik ļoti, ka “pastāv risks, ka uz iepakojuma vairs nepietiks vietas”.

Plānotā iepakojuma marķējuma reforma ir daļa no Iepakojuma un iepakojuma atkritumu regulas ([PPWR, EU 2025/40](#)). Tās mērķis ir saskaņot marķējumu visā Eiropas Savienībā, precizēt šķirošanas norādījumus patērētājiem un nodrošināt, ka iepakojums nonāk pareizajā atkritumu plūsmā. Obligātās pārstrādes marķējumu ieviešana ir plānota līdz 2028. gada 12. augustam, ja regulas ieviešana noritēs kā plānots.

“Tomēr termiņi var mainīties; šobrīd mēs nevaram par to teikt neko konkrētu,” norāda Heli Nīkenena. “Kad tiks pieņemts galīgais lēmums, pēc tam vēl būs 24 mēnešu pārejas periods.” “Lai gan jaunās sistēmas pamatā ir materiāls, kas tiek izmantots, lai noteiktu marķējumu uz iepakojuma, vissvarīgākais ir tas, ka marķējumi parāda patērētājiem, kur izmest iepakojuma materiālu,” skaidro eksperte. Kad uz iepakojuma un pārstrādes tvertnes būs redzams viens un tas pats marķējums, patērētāji varēs šķirot

atkritumus vienkāršāk un sistemātiskāk. „Šajā gadījumā atšķirīgās pārstrādes sistēmas ES dalībvalstīs neapgrūtinās atsevišķu patērētāju šķirošanas paradumus,” norāda H.Nīkenena.

Jaunie pārstrādes marķējumi paredzēti, lai nodrošinātu vienādu rīcību visā Eiropā

Kartona iepakojuma pārstrāde Somijā darbojās labi, bet Eiropas līmenī situācija ir atšķirīga, - pārstrādes sistēmas, prakse un pat pārstrādes marķējumu krāsas pašlaik atšķiras viena no otras.

“Dažās valstīs, pārstrādājot kompozītmateriālu iepakojumus, kas satur gan kartonu, gan plastmasu, iepakojumus ar zemāku šķiedru saturu savāc atsevišķi no iepakojumiem ar augstu šķiedru saturu,” skaidro Heli Nīkenena.

Priekšlikumā iekļautie jaunie marķējumi ļauj patērētājiem ievērot vienotu principu, - nodot iepakojumu atkritumu tvertnē, kas marķēta ar to pašu pārstrādes simbolu.

“Tā kā Somijā pašlaik nav prasības uz iepakojuma norādīt jebkāda veida pārstrādes marķējumus, nav vienota standarta un marķējumi nav saskaņoti. Patērētājiem var būt grūti noteikt, kuras instrukcijas ir pareizas un salīdzināmas,” uzsver eksperte H.Nīkenena. Piemēram, patērētāji bieži ir jautājuši, vai trīsstūrveida sviestmaizes kārbīņa vai papīra maisiņš ar plastmasas “lodziņu” jāliek jauktajos atkritumos šī “lodziņa” dēļ, vai arī materiāli jāšķiro vai jāliek pilnībā kartona pārstrādei... Jaunās etiķetes sniegs skaidrību šajā jautājumā. Ja uz iepakojuma ir atsevišķs pārstrādes simbols plastmasas daļai, šī daļa ir jānoņem un jāšķiro atsevišķi. Tomēr, ja uz etiķetes ir norādīta tikai kartona vai papīra pārstrāde, “lodziņš” šajā kategorijā ir pieņemams.

Marķējumu skaidrība un komunikācija ar patērētājiem ir galvenais

Saskaņā ar Heli Nīkenenas teikto, jaunie simboli ir izstrādāti tā, lai tie būtu vizuāli viegli saprotami un atbilstu atkritumu tvertņu marķējumiem. “Svarīgs mērķis ir tas, lai iepakojumam un atkritumu tvertnei būtu vienāds marķējums.”

Iepakotājiem ir jāzina, kādi materiāli tiek izmantoti to iepakojumos, un jāpiemēro pareizais marķējums. Patērētājiem tad vienkārši jāievēro norādījumi. Patērētāju uzvedība ir bijusi galvenais fokuss

reformas sagatavošanā. Marķējumi ir plaši testēti, un mērķis ir nodrošināt patērētājus ar pareizo informāciju pareizajā laikā. Pētījumi ir arī uzsvēruši vizuālo norāžu nozīmi. Tajā pašā laikā kļuva skaidrs, ka sistēma nevar atrisināt visu.

“Krāsa palīdzēja šķirošanai nedaudz efektīvāk nekā teksts,” norāda iepakojuma eksperte H.Nīkenena. “Tomēr marķēšanas sistēma nevar sniegt pilnīgas un kontekstam atbilstošas šķirošanas norādes.” Marķējumu izstrādē bija jāatrod līdzsvars starp vienkāršību un precizitāti. Marķējumam jābūt pēc iespējas vienkāršākam un tik informatīvam, cik nepieciešams skaidrības labad,” rezumē Heli Nīkenena.

Ikdienas piemērs - trīsstūrveida sviestmaizes iepakojums

No vairākiem materiāliem izgatavota trīsstūrveida sviestmaizes kārbīņa ilustrē, kā darbosies nākotnes pārstrādes marķējumi. Kārbīņa var būt pilnībā no plastmasas vai sastāvēt no kartona pamatnes un plastmasas vāka. Dažos gadījumos gan kārba, gan vāks ir no kartona, bet vākam ir plastmasas “lodziņš”. Atbilstoši pašreizējam priekšlikumam pārstrādes marķējumus var izvietot uz iepakojuma pamatmateriāla, norādot, kurš marķējums attiecas uz katru sastāvdaļu. Vēl viena iespēja ir uz katras sastāvdaļas izvietot atsevišķu marķējumu.

„Šī pēdējā metode nodrošinātu, ka pat no atsevišķām iepakojuma daļām patērētāji var redzēt, kur produkts galu galā tiek novietots,” norāda eksperte.

Uzņēmumiem jāievēro - prasības attieksies uz visiem preču iepakojumiem

Reforma nozīmēs būtiskas izmaiņas uzņēmumiem. Pēc noteikumiem marķēšanas prasības attieksies uz visiem preču iepakojumiem. Tomēr vienots marķējums ir izdevīgs arī iekšējam tirgum. „Ja visā Eiropā uz iepakojumiem un atkritumu tvertnēm tiek izmantots vienots marķējums, nav nepieciešams uz iepakojuma norādīt atsevišķas pārstrādes instrukcijas katrai valstij. Tas vienkāršo uzņēmumiem loģistiku un iepakojuma dizainu,” uzsver iepakojuma eksperte Heli Nīkenena no *Sense n Insight*

Jāuzsver, ka šīs reformas panākumi ir atkarīgi ne tikai no marķējuma un noteikumiem. Komunikācijai un patērētāju informēšanai būs galvenā loma reformas ieviešanā. Nobeigumā

iepakojuma eksperte norāda, ka, lai gan marķējums ir standartizēts Eiropas Savienības līmenī, komunikācija, informēšana un izglītošana katras dalībvalsts mērogā joprojām ir ļoti būtiska.